Baština Akademije nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine

Političko-pravni i zakonski položaj Grada Sarajeva u sistemu lokalne samouprave u Bosni i Hercegovini: mogućnosti reforme nadležnosti i teritorijalne organizacije: Grad Sarajevo_reforma nadležnosti i teritorijalne organizacije

Pejanović, Mirko

2022-11-28

Akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine

https://bastina.anubih.ba/items/07f0122d-6c91-49ca-a5aa-099af00c1f3e

Preuzeto s Baštine Akademije nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine

https://bastina.anubih.ba/

DOI: 10.5644/PI2022.204.15

ANALIZA REZULTATA PROVEDENOG EMPIRIJSKOG ISTRAŽIVANJA U OKVIRU PROJEKTA USTAVNO-PRAVNI I ZAKONSKI POLOŽAJ GRADA SARAJEVA: MOGUĆNOSTI REFORME NADLEŽNOSTI I TERITORIJALNE ORGANIZACIJE

Mirko Pejanović

Elmir Sadiković

Opis istraživanja

Centar za istraživanje razvoja lokalne i regionalne samouprave Akademije nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine je u okviru priprema za međunarodnu naučnu konferenciju: "Ustavno-pravni i zakonski položaj Grada Sarajeva: mogućnosti reforme nadležnosti i teritorijalne organizacije" proveo empirijsko istraživanje stavova izabranih vijećnika Gradskog vijeća Grada Sarajeva i vijećnika u šest opština u Kantonu Sarajevo. U metodološkom pristupu izbora ispitanika pošlo se od stajališta da su vijećnici šest opština i Gradskog vijeća izabrani na lokalnim izborima 2020. godine najbliži interesima i volji građana Sarajeva i da građani imaju snažnu identifikaciju sa izabranim vijećnicima. Istraživanje je provedeno u periodu od 12. do 26. jula 2022. godine. Anketirano je 167 opštinskih / gradskih vijećnika (od ukupno 182 – 91%) u četiri gradske opštine: Stari Grad, Centar, Novo Sarajevo i Novi Grad, vijećnici u opštinama Ilidža i Vogošća te vijećnici Gradskog vijeća Grada Sarajeva. Strukturu anketnog upitnika činilo je 11 pitanja. Pitanja su koncipirana tako da su obuhvatala tri najvažnija aspekta ustavno-pravnog položaja Grada Sarajeva. Prva skupina pitanja odnosila se na stavove vijećnika prema sadašnjoj ustavnoj poziciji Grada Sarajeva i podjeli nadležnosti u vršenju javnih poslova između različitih nivoa organizacije vlasti (opštinske / gradske / kantonalne).

Druga skupina pitanja se odnosila na stavove opštinskih vijećnika o mogućnostima uspostave pune nadležnosti i nove teritorijalne organizacije Grada Sarajeva kao jedinice lokalne samouprave.

Treća skupina pitanja u okviru anketnog upitnika odnosila se na stavove vijećnika o sadašnjoj institucionalnoj organizaciji Grada Sarajeva.

Unos, obrada i grafički prikaz rezultata istraživanja urađeni su u programu SPSS.

Grafikon 1. Broj i struktura anketiranih vijećnika

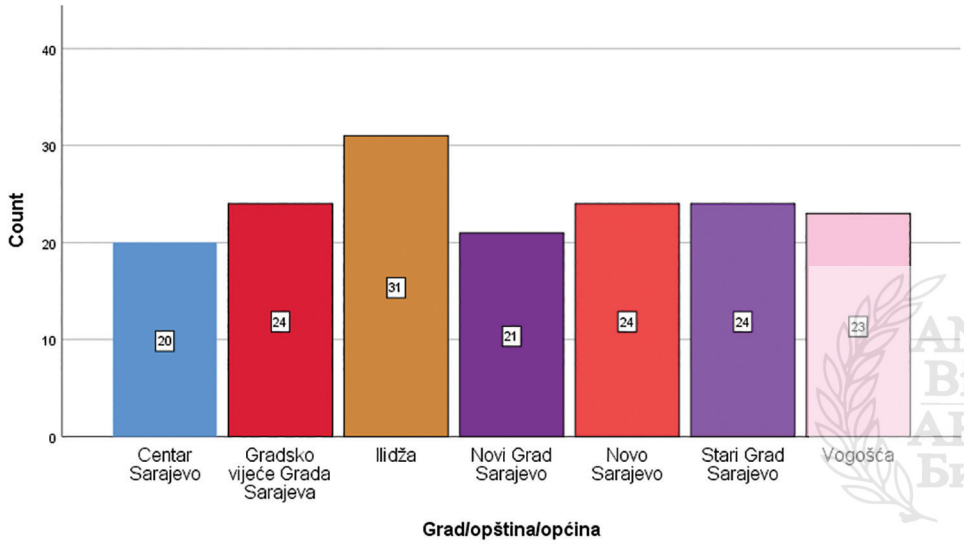

Ukupno je anketirano 167 vijećnika, i to: Centar 20; Ilidža 31; Novi Grad 21; Novo Sarajevo 24; Vogošća 23; Grad Sarajevo 24. Prema tome, u anketi je sudjelovalo više od 2/3 vijećnika izabranih u Opštinska vijeća.

I. Ustavna pozicija Grada Sarajeva i podjela nadležnosti u vršenju javnih poslova

Grafikon 2. Ocjena ustavne pozicije Grada Sarajeva

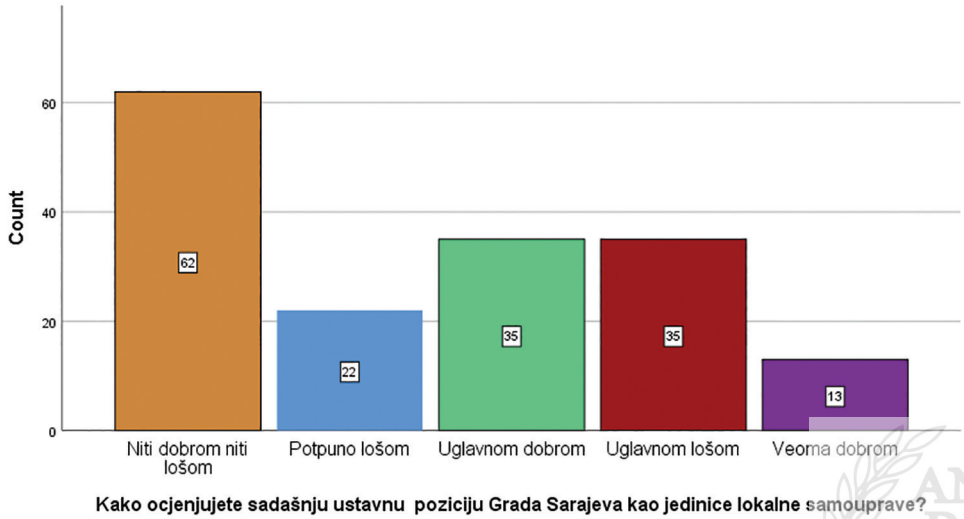

Niti dobrom niti lošom	62 – 37%
Uglavnom dobrom	35 – 21%
Uglavnom lošom	35 – 21%
Potpuno lošom	22 – 13%
Veoma dobrom	13 – 8%

Relativna većina vijećnika ustavnu poziciju Grada Sarajeva ocjenjuje niti dobrom niti lošom (37%). Potpuno ili uglavnom lošom ocjenjuje je 34% ispitanika, a uglavnom ili veoma dobrom ocjenjuje je 29% ispitanika.

ANU BiH АНУ БиХ

Grafikon 3. Podjela nadležnosti u vršenju javnih poslova između opštinskih i gradskih vlasti

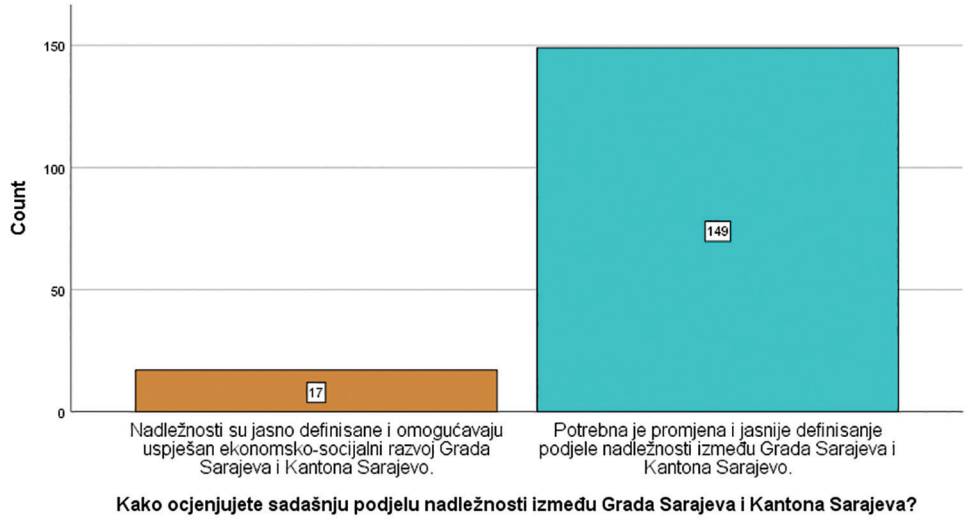

Nadležnosti su jasno definisane…	17 – 11%
Potrebna je promjena i jasnije definisanje nadležnosti…	149 – 89%

Apsolutna većina ispitanika (89%) smatra da je potrebna promjena i jasnije definisanje nadležnosti između Grada Sarajeva i opština u sastavu Grada, a samo 11% ispitanika smatra da su nadležnosti jasno definisane i da omogućavaju uspješan ekonomsko-socijalni razvoj Grada Sarajeva i opština u njegovom sastavu.

Grafikon 4. Prenos nadležnosti u vršenju javnih poslova sa kantonalnih vlasti na Grad Sarajevo

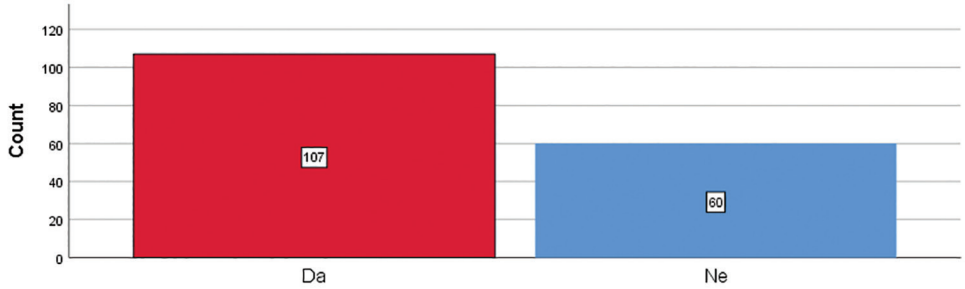

U svim glavnim gradovima jugoistočne Evrope ustanovljene su pune nadležnosti gradskih organa sa Evropskom poveljom o lokalnoj samoupravi. Smatrate li da su određene nadležnosti u polju planiranja i uređenja urbanog prostora, izgradnje i održavanja komunalne infrastrukture, osnivanja i upravljanja komunalnim djelatnostima i komunalnim ustanovama, stambene izgradnje, gradskog saobraćaja, privrede i turizma, osnivanja i razvoja ustanova kulture i fizičke kulture sa nivoa Kantona trebaju prenijeti na Grad Sarajevo?

Da	107 – 65%
Ne	60 – 36%

Apsolutna većina vijećnika (65%) smatra da se određene nadležnosti u polju planiranja i uređenja urbanog prostora, izgradnje i održavanja komunalne infrastrukture, osnivanja i upravljanja komunalnim djelatnostima i komunalnim ustanovama, stambene izgradnje, gradskog saobraćaja, privrede i turizma, osnivanja i razvoja ustanova kulture i fizičke kulture sa nivoa Kantona trebaju prenijeti na Grad Sarajevo.

II. Mogućnosti uspostave nove teritorijalne organizacije Grada Sarajeva kao jedinice lokalne samouprave

Grafikon 5. Pitanje teritorijalne organizacije Grada Sarajeva sa četiri opštine

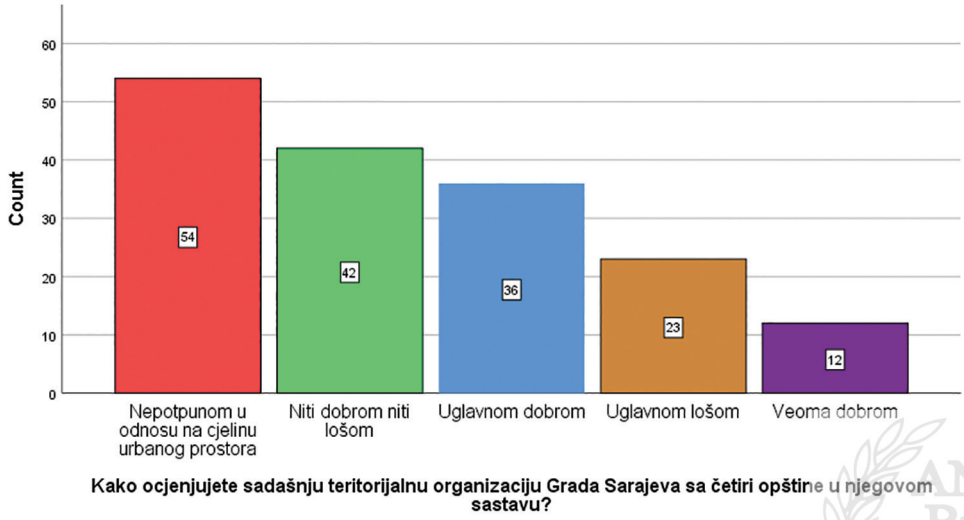

Nepotpunom u odnosu na cjelinu urbanog prostora	54 – 32%
Niti dobrom niti lošom	42 – 25%
Uglavnom dobrom	36 – 21%
Uglavnom lošom	23 – 13%
Veoma dobrom	12 – 7%

Relativna većina vijećnika sadašnju teritorijalnu organizaciju Grada Sarajeva sa četiri opštine ocjenjuje *nepotpunom u odnosu na cjelinu urbanog prostora (32%)*. Niti dobrom niti lošom ocjenjuje je 25% vijećnika. Uglavnom dobrom ocjenjuje je 21% vijećnika, 13% uglavnom lošom, a veoma dobrom ocjenjuje je 7% vijećnika.

Grafikon 6. Odnos vijećnika prema promjeni teritorijalne organizacije Grada Sarajeva

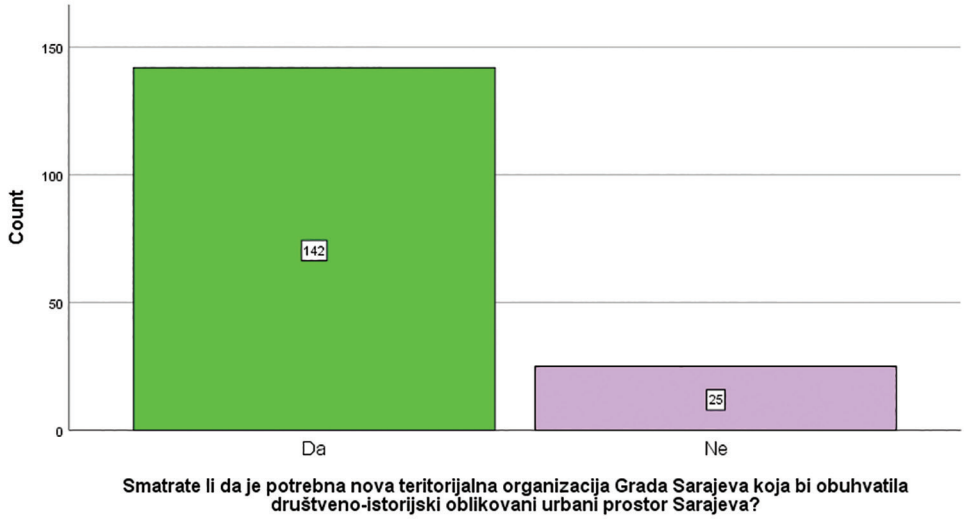

Da	142 – 85%
Ne	25 – 15%

Apsolutna većina vijećnika (85%) smatra da je *potrebna nova teritorijalna organizacija Grada Sarajeva koja bi obuhvatila društveno-istorijski oblikovan urbani prostor Sarajeva*.

ANU BiH АНУ БиХ

Grafikon 7. Pridruživanje opština Ilidža i Vogošća u sastav Grada Sarajeva kao jedinice lokalne samouprave

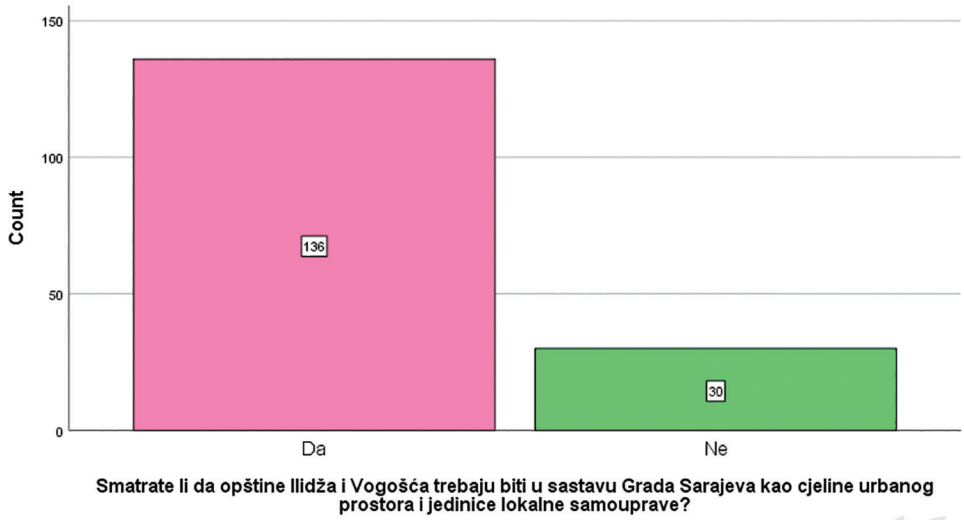

Da	136 – 81%
Ne	31 – 19%

Apsolutna većina vijećnika (81%) smatra da *opštine Ilidža i Vogošća trebaju biti u sastavu Grada Sarajeva kao cjeline urbanog prostora i jedinice lokalne samouprave*.

III. Institucije grada Sarajeva – Gradsko vijeće i gradonačelnik

Grafikon 8. Odnos vijećnika prema sadašnjem načinu izbora institucija Grada Sarajeva

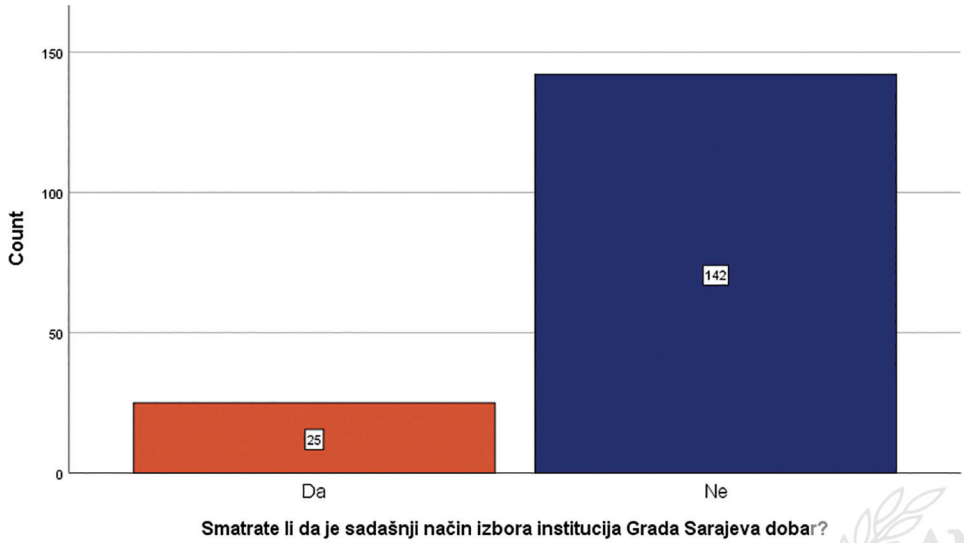

Da	25 – 15%
Ne	142 – 85%

Apsolutna većina vijećnika (85%) smatra da sadašnji način izbora institucija Grada Sarajeva *nije dobar*.

Grafikon 9. Odnos vijećnika prema načinu izbora Gradskog vijeća Grada Sarajeva

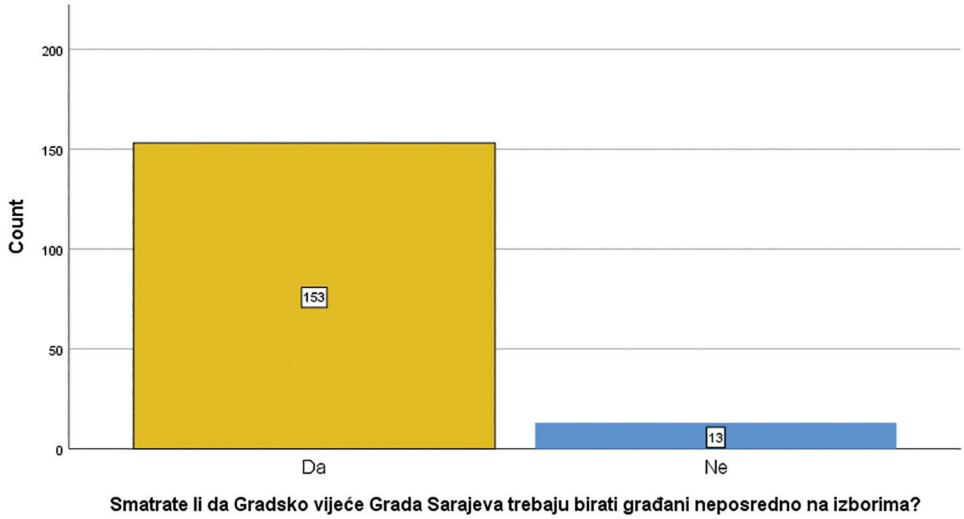

Da	153 – 91%
Ne	13 – 9%

Apsolutna većina vijećnika (91%) smatra da Gradsko vijeće Grada Sarajeva *trebaju birati građani neposredno na izborima*.

Grafikon 10. Odnos vijećnika prema načinu izbora gradonačelnika Grada Sarajeva

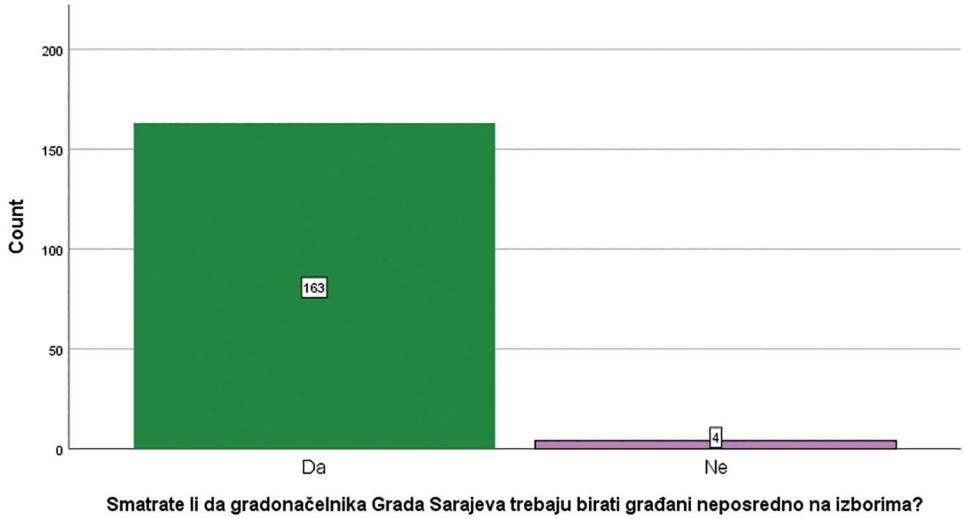

Da	163 – 97%
Ne	4 – 3%

Apsolutna većina vijećnika (97%) smatra da gradonačelnika Grada Sarajeva trebaju birati *građani neposredno na izborima*.

Zaključak

Analizom rezultata empirijskog istraživanja dolazimo da spoznaje da postoji širok politički konsenzus među izabranim vijećnicima u smislu nužnosti ustavne i zakonske reforme, kojom bi se u skladu sa principima Evropske povelje o lokalnoj samoupravi definisao status, položaj, nadležnosti, institucionalna i teritorijalna organizacija Grada Sarajeva kao glavnog grada i kao jedinstvene jedinice lokalne samouprave. Odgovori na prvo pitanje ocjene ustavne pozicije Grada Sarajeva u određenoj mjeri ne korespondiraju sa odgovorima vijećnika na druga pitanja. Različitu percepciju i ocjenu sadašnje ustavne pozicije Grada Sarajeva od strane opštinskih vijećnika u okviru prvog pitanja možemo razumjeti i objasniti nedostatkom potrebnih znanja u ovoj oblasti.

Rezultati odgovora na pitanje nadležnosti u vršenju javnih poslova pokazuju da izabrani vijećnici smatraju da je *potrebno preciznije definisati podjelu nadležnosti* između Kantona, grada i opština u sastavu Grada Sarajeva. Time bi se stvorili institucionalni preduvjeti za uspješniji ekonomsko-socijalni razvoj opština, grada i Kantona u cjelini. Mogućnost ostvarenja najvišeg stepena samouprave i autonomije, koja je svojstvena svim glavnim gradovima evropskih zemalja, vijećnici *prepoznaju u prenosu nadležnosti sa Kantona na Grad Sarajevo. Veća institucionalna i samoupravna autonomija bi gradu omogućila samostalnije i efikasnije oblikovanje razvojnih politika i ostvarenje posebne uloge koju imaju svi glavni gradovi evropskih zemalja*.

Pored redukcije nadležnosti, poseban i značajan problem sa kojim se Grad Sarajevo kao jedinica lokalne samouprave suočava u svom postdejtonskom razvoju jeste redukcija njegovog prijeratnog teritorijalnog obuhvata sa deset na sadašnje četiri opštine: Stari Grad, Centar, Novi Grad i Novo Sarajevo. Rezultati istraživanja pokazuju da su *vijećnici svjesni nedostataka sadašnje teritorijalne organizacije Grada Sarajeva* sa četiri opštine kao nepotpune u odnosu na cjelinu njegovog urbanog prostora. To stajalište su potvrdili *podrškom novoj teritorijalnoj organizaciji Grada Sarajeva, a koja bi obuhvatila društveno-istorijski oblikovan urbani prostor Sarajeva. Zapravo, opštine Ilidža i Vogošća, kao dio jedinstvenog urbanog prostora, trebaju biti u sastavu Grada Sarajeva kao jedinstvene jedinice lokalne samouprave*.

U pogledu institucionalne organizacije Grada Sarajeva rezultati istraživanja pokazuju široko *nezadovoljsvo vijećnika sadašnjim načinom izbora gradonačelnika i Gradskog vijeća Grada Sarajeva*. Iako je način izbora gradonačelnika glavnih gradova u evropskim zemljama različit (biraju se

neposredno na izborima ili rjeđe posredno u skupštinskoj većini), apsolutna većina vijećnika smatra da građani Grada Sarajeva *gradonačelnika trebaju birati neposredno na izborima*. Grad Sarajevo je jedinstven primjer jedinice lokalne samouprave u Evropi čiji se predstavnici u najvišem predstavničkom političkom tijelu – Gradskom vijeću – ne biraju neposredno od strane građana. Otuda ne iznenađuju rezultati istraživanja koji pokazuju da se u skladu sa Evropskom poveljom o lokalnoj samoupravi građanima / građankama Grada Sarajeva treba omogućiti *demokratsko političko pravo da neposredno biraju svoje predstavnike u Gradskom vijeću*.

Važno je naglasiti da su rezultati istraživanja također pokazali da se stavovi vijećnika u četiri gradske opštine i u opštinama Ilidža i Vogošća podudaraju.

U koncipiranju anketnog upitnika izostavljene su specifične karakteristike izabranih vijećnika (politička pripadnost, starosna dob, spol, stepen obrazovanja, socijalni status itd.) koje se obično koriste u provođenju sličnih istraživanja, iz razloga što je cilj istraživanja spoznaja ukupnog odnosa izabranih vijećnika prema navedenim pitanjima. Vijećnici su stekli istovjetni društveni i politički status činom neposrednog izbora od samih građana.

Na osnovu stavova opštinskih i gradskih vijećnika iskazanih u empirijskom istraživanju, a koji imaju neposrednu komunikaciju i snažnu identifikaciju sa građanima i građankama, moguće je zasnivati i izvesti reformu ustavno-zakonske i teritorijalne organizacije Grada Sarajeva u budućem vremenu.